

Bruselj, 13.11.2017
COM(2017) 667 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Doseganje blaginje s trgovino in naložbami
Posodobitev skupne strategije EU za pomoč trgovini iz leta 2007**

DOSEGANJE BLAGINJE S TRGOVINO IN NALOŽBAMI
POSODOBITEV SKUPNE STRATEGIJE EU ZA POMOČ TRGOVINI IZ LETA 2007

1 Uvod

Pomoč za trgovino je podpora prizadevanjem partnerskih držav, da bi razvile gospodarske zmogljivosti in razširile trgovino kot vzvoda za rast in zmanjševanje revščine. Pojem se je od leta 2005, ko ga je uvedla Svetovna trgovinska organizacija (v nadaljnjem besedilu: STO), uveljavil kot poimenovanje enega od delovnih področij razvojnega sodelovanja, ki države v razvoju podpira pri izkoriščanju prednosti trgovine. Zajema številna različna področja, vključno z oblikovanjem trgovinske politike, predpisi in standardi, povezanimi s trgovino, gospodarsko infrastrukturo (npr. energija, prevoz, telekomunikacije) ter krepitvijo proizvodnih zmogljivosti v sektorjih, usmerjenih v izvoz, kot so kmetijstvo, ribištvo in proizvodnja¹.

V odziv na pobudo STO je EU leta 2007 oblikovala svojo „Strategijo EU za pomoč trgovini: okrepitev podpore EU za potrebe v zvezi s trgovino v državah v razvoju“², ki je skupni odgovor EU in njenih držav članic za pomoč državam v razvoju in zlasti najmanj razvitim državam pri vključevanju v svetovni trgovinski sistem, ki temelji na pravilih, ter pri učinkovitejšem izkoriščanju trgovine za spodbujanje rasti in zmanjševanje revščine.

V naslednjih desetih letih so se gospodarske razmere bistveno spremenile, saj so se uveljavile čedalje bolj zapletene globalne vrednostne verige. Tudi politične razmere so se korenito spremenile, tako na svetovni ravni – zlasti z agendo za trajnostni razvoj do leta 2030³ – kot tudi na ravni EU z globalno strategijo za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije⁴, novim Evropskim soglasjem o razvoju⁵ in strategijo „Trgovina za vse“⁶.

Namen tega sporočila je posodobiti veljavno strategijo pomoči za trgovino ob upoštevanju navedenih sprememb. V sporočilu se predlaga celosten pristop k pomoči in naložbam za trgovino, ki je usmerjen v rezultate, da bi se kar najbolje izkoristila številna različna orodja politik EU, ki so na voljo, in se tako povečal njihov skupni učinek na rast in zmanjševanje

¹ Področje uporabe pomoči za trgovino vključuje skoraj 100 kod namena Odbora za razvojno pomoč (v nadaljnjem besedilu: DAC) pri OECD, tj. petmestnih kod za evidentiranje informacij o namenu (namembnem sektorju) posameznih dejavnosti pomoči. S kodami namena se opredeli posamezno področje v gospodarski ali socialni strukturi države prejemnice, ki naj bi se spodbujalo s prenosom (<http://www.oecd.org/dac/aft/aid-for-trade/statisticalqueries.htm>).

² Sklepi Sveta 14470/07 (<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=SL&f=ST%2014470%202007%20INIT>); COM(2007) 163 final.

³ Resolucija, ki jo je Generalna skupščina sprejela 25. septembra 2015, z naslovom „Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030“ (<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>).

⁴ http://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

⁵ COM(2016) 740 final.

⁶ „Trgovina za vse: za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko“ (COM(2015) 497 final), glej tudi poročilo o izvajanju strategije (COM(2017) 491 final).

revščine. Poudarek je na ustvarjanju več in boljših delovnih mest v državah, ki jih najbolj potrebujejo, zlasti v najmanj razvitih državah.

2 POMOČ EU ZA TRGOVINO V ZADNJIH DESETIH LETIH

EU in njene države članice so v zadnjih desetih letih postale največji vir pomoči za trgovino, saj prispevajo tretjino skupnega svetovnega zneska na tem področju⁷. Na splošno so se zaveze EU glede pomoči za trgovino med letoma 2007 in 2015 povečale za več kot 85 % in dosegle 96,79 milijarde EUR. Samo v letu 2015 so znašale 13,16 milijarde EUR, kar je več kot kdaj koli prej. Pomemben element pojma pomoči za trgovino je pomoč v zvezi s trgovino⁸, za katero je bil ciljni znesek v višini 2 milijard EUR dosežen leta 2008, tj. dve leti prej, kot je bilo načrtovano. Do leta 2015 je letni znesek dosegel znatne 2,8 milijarde EUR, tako da je skupni znesek, zagotovljen v obdobju 2007–2015, znašal 21,5 milijarde EUR. 37 % tega skupnega zneska je bilo dodeljenih afriškim, karibskim in pacifiškim državam (države AKP). Podpora za najmanj razvite države je v absolutnem smislu ostala nespremenjena in je v obdobju 2007–2015 dosegla skoraj 18 milijard EUR (19 % skupne pomoči EU za trgovino), v relativnem smislu pa se je zaradi širitve skupne pomoči EU za trgovino zmanjšala.

Kar zadeva kvalitativni vidik, so bili s pomočjo EU v zvezi s trgovino doseženi pomembni rezultati na večini prednostnih področij. V najmanj razvitih državah in nestabilnih okoljih je bilo zaradi pomoči pogosto mogoče stabilizirati ali celo razširiti obseg trgovine⁹. Pomoč EU za trgovino je prinesla pozitivne rezultate tudi prek širših regionalnih ali tematskih večletnih pobud, kot je podpora EU za zmogljivosti držav AKP za vključitev v večstranski trgovinski sistem in priprave na sporazume o gospodarskem partnerstvu¹⁰.

Hkrati pa je bila uspešnost pomoči za trgovino pri spodbujanju in diverzifikaciji trgovine v najrevnejših državah in v nestabilnih okoljih omejena. Kljub znatni podpori in dostopu do trga EU brez carin za skoraj vse njihove proizvode¹¹ so najmanj razvite države in države,

⁷ 253 milijard EUR svetovne pomoči za trgovino v obdobju 2007–2014 (EU 33 %, Japonska 19 %, ZDA 10 %). Vir: letna poročila o spremljanju pomoči EU za trgovino.

⁸ Pomoč v zvezi s trgovino ustreza osrednjim trgovinskim vprašanjem in vključuje naslednje kategorije kod namena OECD DAC: trgovinska politika in predpisi (331xx, razen 33150) ter razvoj trgovine (240xx, 25010, 311xx, 312xx, 313xx, 321xx, 322xx, 323xx, 33210, vse z označevalcem razvoja trgovine).

⁹ Strateška ocena pomoči v zvezi s trgovino, ki jo EU zagotavlja tretjim državam, na podlagi vzorca 23 držav in petih regionalnih organizacij, na voljo na naslednjem spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/europeaid/strategic-evaluation-eu-trade-related-assistance-third-countries-2004-2010_en.

¹⁰ Končna ocena ključnih programov pomoči EU v zvezi s trgovino za države AKP iz leta 2015, vključno s programi „Vključevanje v večstranski trgovinski sistem in podpora celostnemu okviru“, „Instrument za krepitev institucionalnih trgovinskih zmogljivosti vseh držav AKP (Trade.Com)“, „Krepitev zmogljivosti v podporo pripravi sporazumov o gospodarskem partnerstvu“, na voljo na naslednjem spletnem naslovu: https://europa.eu/capacity4dev/public-priv_sector-trade-regio_int/document/trade-assistance-through-multiple-partnerships-findings-evaluation-three-eu-funded-trade-as.

¹¹ EU je najpomembnejši izvozni trg za blago iz najmanj razvitih držav. Leta 2016 je predstavljal 25,1-odstotni delež svetovnega izvoza najmanj razvitih držav, kar je več kot leta 2007, ko je znašal 21,4 % (vir: EUROSTAT – MDS (13. 10. 2017)). Delež najmanj razvitih držav v celotnem uvozu v EU je še vedno majhen, vendar se povečuje, saj se je povečal z 1,44 % v letu 2007 na 2,16 % v letu 2016 (vir: EUROSTAT – Comext (13. 10. 2017)).

v katerih vladajo nestabilne razmere, ostale na obrobju svetovnega gospodarstva¹². Leta 2015 je delež proizvodnje najmanj razvitih držav znašal 12 %, kar je še vedno precej manj od 20 %, kolikor znaša povprečje v državah v razvoju. Med letoma 2006 in 2015 se je primanjkljaj najmanj razvitih držav v trgovini z blagom in storitvami izredno povečal, in sicer s 7,3 milijarde USD na 104,2 milijarde USD, njihov delež svetovnega izvoza pa je bil leta 2015 še vedno manj kot 1-odstoten, čeprav predstavljajo 12,8 % svetovnega prebivalstva.

3 SPREMINJAJOČ SE SVETOVNI GOSPODARSKI OKVIR IN OKVIR POLITIKE

Globalizacija gospodarskih dejavnosti ni nov pojav, vendar se gonila in trendi globalizacije hitro spreminjajo¹³.

Eden od ključnih trenutnih trendov je vzpon globalnih in regionalnih vrednostnih verig, pri čemer mednarodne proizvodne mreže čedalje bolj temeljijo na trgovini med podjetji in znotraj njih. Storitve na področju mednarodne trgovine so čedalje pomembnejše, digitalizacija pa oblikuje svetovno gospodarstvo na nove načine, od katerih številni še niso bili odkriti. Vendar je udeležba številnih držav v razvoju v globalnih vrednostnih verigah in pri digitalizaciji še vedno zanemarljiva, kar je velik izziv. Industrializacija, produktivnost in diverzifikacija gospodarstev številnih držav v razvoju ostajajo omejene, saj so te države še vedno odvisne od slabo plačanega dela, izvoza primarnih proizvodov in nizkocenovne primarne proizvodnje. To zahteva precejšnje reforme in naložbe, za katere uradni finančni tokovi sami ne bodo zadostovali.

Spremenil se je tudi okvir politike. **Akcijska agenda iz Adis Abebe**¹⁴, sprejeta leta 2015, obravnava sredstva, potrebna za izvajanje **agende za trajnostni razvoj do leta 2030**, ki je bila sprejeta kmalu zatem. V agendah je poudarjen pomen mednarodne trgovine in naložb zasebnega sektorja kot sredstev za izvajanje poleg uradne razvojne pomoči. V Agendi 2030 je določena nova in univerzalna razvojna paradigma za naslednja leta, ki temelji na vključevanju in medsebojni odvisnosti vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja in 169 ciljev v zvezi s tremi razsežnostmi trajnostnega razvoja: gospodarsko, družbeno in okoljsko.

Pariški sporazum o podnebnih spremembah¹⁵ zahteva strukturne spremembe sistemov proizvodnje in trgovanja, da bi se oblikovalo novo nizkoogljično gospodarstvo, odporno proti podnebnim spremembam, ki se lahko prilagaja tem spremembam in jih blaži. S prehodom na krožno gospodarstvo se ustvarjajo nove inovacijske in gospodarske priložnosti, ki bi jih morale države v razvoju še bolj izkoristiti.

Te spreminjajoče se razmere se odražajo v dveh temeljnih pobudah politik EU. Prva je **globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije**, v okviru katere se

¹² Poročilo o najmanj razvitih državah za leto 2016, UNCTAD (http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ldc2016_en.pdf).

¹³ Razmislek Evropske komisije o izkoriščanju globalizacije z dne 10. maja 2017 (COM(2017) 240).

¹⁴ Dokument o rezultatih, ki je bil sprejet na tretji mednarodni konferenci o financiranju za razvoj (Adis Abeba, Etiopija, julij 2015) in ga je Generalna skupščina ZN odobrila z Resolucijo 69/313 z dne 27. julija 2015.

¹⁵ Rezultat konference o podnebnih spremembah v Parizu (COP21), kot je začel veljati 4. novembra 2016.

poziva k odzivni in enotni EU, ki kar najbolj izkorišča številne različne instrumente politik, ki so ji na voljo, med katerimi so pomembna orodja za razvoj in trgovino.

Druga je **ново evropsko soglasje o razvoju**¹⁶, s katerim se sprememba paradigme iz Agende 2030 vključuje v politiko razvojnega sodelovanja EU. Osredotočeno je na zmanjševanje revščine v skladu z načeli učinkovitega razvojnega sodelovanja. V okviru soglasja se poziva k iskanju sinergij med politikami, večjemu usklajevanju in skladnosti med akterji in instrumenti EU in spodbujanju trgovine in odgovornih naložb v državah v razvoju za podporo trajnostnemu razvoju. S tem se sprejemajo ukrepi na podlagi usmeritev, ki so bile določene v sporočilu o trgovini, rasti in razvoju¹⁷ ter posodobljene v sporočilu o pobudi „**Trgovina za vse**“ iz leta 2015.

Iz tega obnovljenega okvira politike izhajata dva pomembna vidika. Prvič, viri uradne razvojne pomoči bi morali biti ciljno usmerjeni v območja z največjimi potrebami, zlasti v najmanj razvite države in območja, kjer vladajo nestabilne razmere. Drugič, poudarek se preusmerja na bolj strateško uporabo uradne razvojne pomoči kot sprožilnega dejavnika¹⁸ za mobilizacijo drugih javnih in zasebnih finančnih tokov, kot so tisti v okviru novega **načrta EU za zunanje naložbe**. V prihodnje bo več javnih in zasebnih naložb postalo sestavni del podpore EU za potrebe v zvezi s trgovino in proizvodnimi zmogljivostmi.

4 USKLAJENI NADALJNI UKREPI, KI DOSEGAJO UČINEK

Glede na spreminjajoč se gospodarski okvir in okvir politike je čas za pregled pomoči EU za trgovino. Cilj mora biti zagotovitev podpore partnerskim državam pri njihovih prizadevanjih, da bi dosegle napredek pri ciljih trajnostnega razvoja in trajnostno blaginjo, in sicer z okrepitvijo trgovine in naložb. To zahteva naslednje temeljite spremembe v primerjavi s sedanjimi praksami:

- i. zmanjšanje sedanje razdrobljenosti in povečanje učinka vzvoda pomoči za trgovino z bolj informiranim in usklajenim zagotavljanjem pomoči;
- ii. povečanje učinka pomoči EU za trgovino z zagotovitvijo popolne usklajenosti z instrumenti zunanjih politik EU in kar najboljšim izkoriščanjem teh instrumentov, zlasti novega načrta za zunanje naložbe, trgovinskih sporazumov in trgovinskih shem;
- iii. večji poudarek na družbeni in okoljski razsežnosti trajnosti, skupaj z vključujočo gospodarsko rastjo;
- iv. boljše razlikovanje med državami z večjim poudarkom na najmanj razvitih državah in območjih, na katerih vladajo nestabilne razmere, ter

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0740&from=EN>.

¹⁷ „Trgovina, rast in razvoj: prilagoditev trgovinskih in naložbenih politik državam, ki najbolj potrebujejo pomoč“ (COM(2012) 22 final).

¹⁸ Evropsko poročilo o razvoju iz leta 2015: „Combining finance and policies to implement a transformative post-2015 development agenda“ (Združevanje financiranja in politik za izvajanje preobrazbene razvojne agende za obdobje po letu 2015) (ODI, ECDPM, GDI/DIE, Univerza v Atenah in mreža Southern Voice).

- v. izboljšano spremljanje in poročanje.

4.1 Zmanjšanje razdrobljenosti, povečanje učinka vzvoda

Poraba pomoči EU za trgovino je zdaj preveč decentralizirana in razdrobljena. V letu 2015 je pomoč EU za trgovino v višini 13,6 milijarde EUR na primer obsegala tretjino skupne uradne razvojne pomoči EU ter se je dodelila na podlagi približno 3 000 sklepov o financiranju, ki so ustrezali skoraj 90 kodam namena DAC OECD, zato je bilo težko zagotoviti kar najboljšo usklajenost in učinkovitost¹⁹.

To je razlog, zakaj je pomembno, da se **bolje združujejo številna različna orodja za financiranje razvoja** (dvostranska, regionalna, tematska itd.) in oblike pomoči (tehnična pomoč, nepovratna sredstva, proračunska podpora, tesno medinstitucionalno sodelovanje, kombiniranje itd.) na ravni EU in na ravni držav članic. To bi bilo treba dopolniti s posojilnimi dejavnostmi mednarodnih in evropskih institucij za financiranje razvoja v državah v razvoju, da bi se zagotovili bolj celostni in obsežnejši odzivi na potrebe partnerskih držav v zvezi s trgovino in proizvodnimi zmogljivostmi.

Da bi EU uspešno prispevala k doseganju ciljev trajnostnega razvoja, se mora bolj osredotočiti na pritegnitev zasebnih naložb. Načrt za zunanje naložbe, ki zajema Afriko in evropsko sosedstvo, bo temeljil na celostnem pristopu. Z novim Evropskim skladom za trajnostni razvoj se bodo uvedli inovativni mehanizmi za delitev tveganja, vključno z jamstvom za mobilizacijo kapitala, ti pa se bodo kombinirali s tehnično pomočjo in izboljšanjem reform naložbenega okolja.

V skladu z lastnimi razvojnimi strategijami partnerskih držav in regij ter v okviru teh strategij se bodo **dejavno iskale sinergije s trgovinskimi sporazumi in shemami EU**, ki so postali pomembno gonilo odnosa EU z državami v razvoju²⁰. Z njimi se zagotavljajo možnosti dostopa do trga, ki si jih lokalna mala in srednja podjetja močno želijo izkoristiti, ter spodbude za reforme, ki se lahko nadalje nadgradijo z razvojnim sodelovanjem. Tako bo pomoč EU za trgovino pomagala spodbujati pozitivno dinamiko izvajanja sporazumov od samega začetka in prispevala k njihovi uspešnosti. Pomoč EU za trgovino se bo uporabila tudi za povečanje razvojnega potenciala drugih politik EU.

Ukrepi:

- Krepitev operativnih povezav med vsemi instrumenti in orodji EU za razvojno sodelovanje, vključno z nacionalnimi in regionalnimi programi ter dejavnostmi evropskih institucij za financiranje razvoja, tako na ravni EU kot tudi na ravni držav članic.

¹⁹ Med letoma 2012 in 2017 je več kot 250 projektov obravnavalo reforme ekonomskega upravljanja in naložbenega okolja v podsaharski Afriki. V prihodnje se bo usklajenost med drugim zagotavljala s celostnim pristopom v okviru načrta za zunanje naložbe.

²⁰ Države v razvoju, ki so upravičene do razvojnega sodelovanja EU, so bodisi podpisnice trgovinskih sporazumov z EU bodisi upravičenke splošne sheme preferencialov EU.

- Vzpostavitev tesne povezave med proračunsko podporo EU²¹ in reformami naložbenega okolja pri mobilizaciji zasebnega kapitala v državah v razvoju na podlagi inovativnih mehanizmov za delitev tveganja²².
- Uporaba institucionalnih mehanizmov za spremljanje, vzpostavljenih s sporazumi EU o prosti trgovini, kot dodatnega načina za opredelitev ustrezne pomoči za trgovinske dejavnosti²³.
- Vključevanje načrtov za izvajanje in ciljno usmerjenih ukrepov v sporazume EU o prosti trgovini, da bi partnerskim državam v razvoju pomagali bolje izkoristiti priložnosti, ki jih zagotavljajo trgovinski sporazumi EU.
- Redno ocenjevanje stopnje uporabe preferencialov s strani partneric trgovinskih sporazumov in držav upravičenk v okviru splošne sheme preferencialov ter analiziranje omejevalnih dejavnikov z vidika domače ponudbe²⁴ in trgovinskega režima EU²⁵. Usmeritev pomoči EU za trgovino v boljše obravnavanje takih omejitev in ocena potrebe po njihovem upoštevanju pri oblikovanju trgovinskih ukrepov, če je to ustrezno.

4.2 Povečanje ustreznosti

Za učinkovitejše usmerjanje pomoči EU za trgovino je potrebna sistematična uporaba razpoložljive diagnostike na področju trgovine in naložb. **Na dokazih temelječ pristop** bo omogočil dobro razumevanje vrednostnih verig in podrejenih trgov za bolj informiran dialog politike z vladami partnerskih držav, kar bo privedlo do boljšega načrtovanja in večjega učinka projektov.

Vzpostavljeni bodo mehanizmi za resnično **sodelovanje z deležniki**. Za natančno opredelitev reform poslovnega in trgovinskega okolja, ki spodbujajo naložbe in ustvarjanje delovnih mest, je potreben strukturiran dialog z **zasebnim sektorjem**. **Civilna družba in socialni partnerji** imajo ključno vlogo pri uveljavljanju prednostnih nalog, kot so ustvarjanje delovnih mest za mlade, krepitev ekonomske moči žensk, dostojno delo in okoljski standardi. Akterji na področju raziskav in inovacij so ključni za spodbujanje naložb in ustvarjanja delovnih mest. Tudi **lokalni organi** imajo v okviru svojih jurisdikcij velik vpliv na okolje, ki omogoča

²¹ Proračunska podpora državam v razvoju pomaga pri njihovih prizadevanjih za mobilizacijo domačih virov, poleg tega pa se z njo povečujeta preglednost in odgovornost ter izboljšujejo politike javnih naložb in njihovo izvajanje, pa tudi naložbeno in poslovno okolje.

²² Novi načrt za zunanje naložbe bo temelj teh prizadevanj v Afriki in državah evropskega sosledstva. Kombinirano financiranje predstavlja skupaj z ustreznimi političnimi in regulativnimi reformami (tretji steber o okolju za naložbe) celosten pristop, ki je ustrezen tudi v drugih delih sveta v razvoju.

²³ Na podlagi sporazumov EU o prosti trgovini se ustanovijo sektorski pododbori, v katerih obe podpisnici razpravljata o napredku pri izvajanju na področjih, kot so tehnične ovire za trgovino, trgovina in trajnostni razvoj, sanitarne in fitosanitarne zadeve ter olajševanje carinskih postopkov in trgovine. Informacije, ki jih zagotovijo ti pododbori, lahko pomagajo pri natančni opredelitvi potreb, ki jih je mogoče obravnavati s pomočjo za trgovino.

²⁴ Infrastruktura, politike, proizvodne zmogljivosti, skladnost s standardi itd.

²⁵ Tarife, pravila o poreklu, kvote, sanitarne in fitosanitarne zadeve itd.

poslovanje in dostojno delo, ter na učinkovitost in upravljanje lokalnih agencij, pristojnih za izvajanje predpisov.

Poleg smernic, pridobljenih s pristopom, ki temelji na dokazih, in s pristopom sodelovanja z deležniki, je treba na nekaterih področjih upoštevati širše trende in vprašanja.

Vrednostne verige so gonilo, ki državam v razvoju pomaga, da se bolje vključijo v regionalno in svetovno trgovino. Pomoč EU za trgovino bo bolj strateško osredotočena na pomoč partnerskim državam pri razvoju vrednostnih verig in vzpenjanju po njih²⁶.

Kakovostna infrastruktura je pomembno področje za pomoč EU za trgovino pri obravnavanju omejitev na strani ponudbe in netarifnih ovir. Zajema regulativne in operativne vidike standardizacije, akreditacije, ugotavljanja skladnosti in nadzora trga. Krepitev zmogljivosti regulativnih in pristojnih organov, sistemi za varnost hrane in laboratorijska oprema ter tehnična pomoč proizvajalcem ter malim in srednjim podjetjem pri zagotavljanju skladnosti s **tehničnimi predpisi**, zasebnimi standardi, ukrepi za varnost hrane ter **sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi** so dejavniki, ki učinkovito omogočajo trgovino in naložbe, če se v zvezi z njimi uporabi tržno usmerjen pristop.

Digitalizacija je dejavnik, ki omogoča dostop do zunanjih trgov in vključevanje v globalne vrednostne verige. Za digitalne inovacije se je že izkazalo, da se lahko z njimi zagotovijo rešitve za lokalne težave, znižajo stroški trgovanja in zagotovijo nove poslovne priložnosti²⁷. Tehnološki trendi pomagajo inovativnim malim in srednjim podjetjem vstopiti na trg. S pomočjo EU za trgovino se bodo spodbujale naložbe v digitalne tehnologije in storitve, informatizacijo, e-upravo in logistiko za elektronsko trgovanje, pa tudi v tehnično pomoč vladam pri oblikovanju politik in okvirov, ki podpirajo čezmejno elektronsko trgovanje.

Olajševanje trgovine je postalo še pomembnejše z začetkom veljavnosti sporazuma o olajševanju trgovine, ki je od leta 1995, ko je bila ustanovljena STO, najpomembnejši večstranski trgovinski sporazum. EU in njene države članice so se zavezale, da bodo v petih letih od začetka veljavnosti sporazuma mobilizirale najmanj 400 milijonov EUR pomoči za olajševanje trgovine, tudi za projekte, namenjene izboljšanju carinskih sistemov držav v razvoju. V okviru pomoči EU za trgovino se bodo prednostno obravnavale določbe sporazuma o olajševanju trgovine, priglašene kot kategorija C²⁸.

Na splošno bo pomoč EU za trgovino še naprej prilagodljiva, da se bodo lahko vključili učinki na razvojno sodelovanje, ki jih imajo teme STO, povezane s tekočimi pogajanji in

²⁶ Slonokoščena obala in Gana se od leta 2008 preusmerjata z izvoza surovih kakavovih zrn na izdelke iz kakava, ki so bili predelani lokalno, pri čemer dobro izkoriščata pomoč za trgovino v tem sektorju. Slonokoščena obala je v manj kot osmih letih izvoz čokolade, kakavovega masla, kakavove mase in kakavovega prahu v EU povečala za dvainpolkrat, Gana pa za štiriinpolkrat.

²⁷ Delovni dokument služb Komisije SWD(2017) 157 z naslovom „Digital4Development: mainstreaming digital technologies and services into EU Development Policy“ (Digital4Development: vključevanje digitalnih tehnologij in storitev v razvojno politiko EU).

²⁸ Priglasitve iz kategorije C zajemajo določbe, za katere država v razvoju ali najmanj razvita država določi, da jih bo začela izvajati po prehodnem obdobju, saj mora pridobiti zmogljivosti za njihovo izvajanje na podlagi pomoči za krepitev zmogljivosti (vir: STO).

veljavnimi zavezami – vključno z oprostitvijo obveznosti v sektorju storitev za najmanj razvite države – ter nove teme, ko se pojavijo.

Ukrepi:

- Opredelitev in podpiranje vrednostnih verig, ki imajo potencial za ustvarjanje dodane vrednosti²⁹, z bolj sistematično uporabo diagnostike na področju trgovine in naložb ter orodij za tržne informacije s strani delegacij EU in agencij držav članic na terenu, da bi se usmerjala dialog politike EU in zagotavljanje pomoči EU za trgovino.
- Resničen dialog in sodelovanje z zasebnim sektorjem za opredelitev in prednostno razvrstitev omejitev naložbenega okolja³⁰.
- Uporaba informacij nadzornih sistemov EU za ocenjevanje skladnosti blaga, izvoženega iz tretjih držav, s standardi EU kot dragocenega vira pri obravnavi omejitev na strani ponudbe, opredelitvi področij za izboljšanje in korektivnih ukrepov, za katere bi bilo mogoče mobilizirati pomoč EU za trgovino³¹.
- Okrepitev sodelovanja s civilno družbo in lokalnimi organi za zagotavljanje pomoči za trgovino na podlagi boljših informacij, med drugim v okviru notranjih svetovalnih skupin³², ustanovljenih na podlagi nove generacije sporazumov EU o prosti trgovini, načrtov EU za sodelovanje s civilno družbo v posameznih državah in enakovrednih oblik sodelovanja z lokalnimi organi ter sporazumov o gospodarskem partnerstvu.

4.3 Napredek na področju človekovih pravic in trajnostnega razvoja

Enakost spolov ni zgolj temeljna človekova pravica, temveč je tudi ključna za gospodarski razvoj. Gospodarstva, v katerih imajo ženske boljše možnosti, imajo večji potencial za rast in konkurenčnost. Pomoč EU za trgovino bo pomagala pri izpolnjevanju obnovljene in razširjene zaveze EU za enakost spolov, zlasti pa za **krepitev ekonomske moči žensk**³³.

Zaradi **na pravicah temelječega pristopa** EU k razvojnemu sodelovanju, ki spodbuja tudi udeležbo, nediskriminacijo, enakopravnost in enakost, preglednost in odgovornost, bo

²⁹ Na primer vrednostne verige na področju kave, kakava in bombaža, pri katerih so za ustvarjanje dodane vrednosti potrebne naložbe nižje v prodajni verigi.

³⁰ Na primer prek platforme Sustainable business for Africa (SB4A) v okviru načrta za zunanje naložbe in mrež poslovnih skupin/gospodarskih zbornic EU.

³¹ Primer tega je sistem hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF), po katerem se pošiljajo obvestila o pošiljkah živil in krme, ki se zavrnejo na zunanjih mejah EU, če se je med preskusi ugotovilo tveganje za zdravje.

³² Mehanizem za posvetovanje s civilno družbo.

³³ Na primer s spodbujanjem krepitev ekonomske moči žensk na podlagi dostopa do financiranja, svetovalnih storitev, poslovnih mrež za ženske in digitalnih dejavnikov, ki omogočajo socialno in finančno vključevanje.

vključenost v osrčju pomoči EU za trgovino³⁴. To bo vključevalo izboljšano analizo učinka trgovinskih in naložbenih pobud na človekove pravice.

Pri pomoči EU za trgovino se bodo ustrezno upoštevali štirje stebri **agende za dostojno delo** (standardi in pravice pri delu, ustvarjanje delovnih mest in razvoj podjetij, socialna zaščita in socialni dialog)³⁵. Pomoč bo temeljila na razširjenih možnostih, namenjenih podpiranju pravic delavcev in agende za dostojno delo, ki jih ponuja „nova generacija“ sporazumov EU o prosti trgovini z zavezujočimi socialnimi in okoljskimi določbami poglavij o **trgovini in trajnostnem razvoju**³⁶.

V osrčju pomoči za trgovino bo tudi okoljska trajnost. **Podnebno financiranje ter zeleno in krožno gospodarstvo** državam v razvoju zagotavljajo možnosti, da dosežejo ogromen napredek na področju trgovine, rasti in zaposlovanja, poleg tega pa bodo povečali družbeno in ekološko odpornost. Pomoč EU za trgovino se bo uporabila za pomoč državam v razvoju pri njihovem prehodu na nizkoogljična gospodarstva, odporna proti podnebnim spremembam.

V skladu z vodilnimi načeli ZN o podjetništvu in človekovih pravicah bodo k Agendi 2030 veliko prispevali **trajnost kot del osrednje strategije podjetij** in spodbujanje **pravične in etične trgovine ter odgovornih poslovnih praks**, tudi v zvezi s trajnostnimi vrednostnimi verigami³⁷.

Ukrepi:

- Sistematična analiza vsakega projekta pomoči za trgovino glede na vidik spola za spodbujanje krepitve ekonomske moči žensk³⁸.
- Ustrezno povezovanje podpore EU s socialnimi in okoljskimi cilji, pomočjo za trgovino, poglavji o trgovini in trajnostnem razvoju v novi generaciji sporazumov EU

³⁴ Delovni dokument služb Komisije: „Toolbox on a rights-based approach, encompassing all human rights for EU development“ (Zbirka orodij: na pravicah temelječ pristop k razvojnemu sodelovanju EU, ki zajema vse človekove pravice) (SWD(2014) 152 final).

³⁵ <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>.

³⁶ Te vključujejo upoštevanje ključnih mednarodnih delovnih in okoljskih standardov in sporazumov, trajnostno uporabo naravnih virov ter spodbujanje družbene odgovornosti podjetij, odgovorno upravljanje dobavnih verig, sisteme zagotavljanja trajnosti (npr. znak za okolje) ter pobude za pravično in etično trgovino.

³⁷ Primer podpore EU za razvoj dobavne verige pravične trgovine je bil prispevek EU k trajnostnemu razvoju prek posredovanja na področju pravične trgovine v sektorju bombaža v Indiji, Nepal in na Šrilanki. Vzpostavljene so bile trgovinske povezave med lokalnimi malimi in srednjimi podjetji ter akterji EU na področju pravične trgovine, v okviru katerih je vrednost trgovanja z bombažem iz pravične trgovine dosegla 2 milijona EUR, od česar je imelo koristi skoraj 1 000 kmetov, združenih v 175 skupin proizvajalcev.

³⁸ Skupni delovni dokument služb z naslovom „Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020“ (Enakost spolov in krepitev vloge žensk: spreminjanje življenj deklet in žensk prek zunanjih odnosov EU v obdobju 2016–2020) (SWD(2015) 182 final). Zlasti cilji o dostopu do dostojnega dela za ženske vseh starosti in enakem dostopu do finančnih storitev, proizvodnih virov, vključno z zemljišči, trgovine in podjetništva.

o prosti trgovini, sporazumom o okoljskih javnih dobrinah³⁹ ter mednarodnimi načeli in smernicami o odgovornem ravnanju podjetij⁴⁰.

- Spodbujanje družbene in okoljske trajnosti vzdolž vrednostnih verig s celostnimi pristopi, v katere je vključenih več deležnikov⁴¹.
- Podpiranje pravične in etične trgovine v partnerskih državah, na primer z bolj ciljno usmerjenim pristopom na področju blaga.

4.4 Razlikovanje med državami

Posredovanja v okviru pomoči EU za trgovino morajo biti bolj prilagojena razmeram v različnih državah. To bo pomagalo opredeliti odločilne dejavnike in najboljše sprožilne dejavnike za trajnostni razvoj ter najprimernejše možno zaporedje reform za ustrezno ciljno usmerjanje podpore EU.

Najmanj razvitim državam se bo dodelil večji delež pomoči EU za trgovino, da bodo lažje dosegle cilj trajnostnega razvoja v zvezi s podvojitvijo svojega deleža v svetovnem izvozu⁴². Za povečanje izvoza najmanj razvitih držav na trg EU je treba povečati pomoč in zasebne naložbe na podlagi analize omejitev in potreb na strani ponudbe⁴³.

Konflikti in nestabilnost so pomembna gonila migracij. Podpiranje odpornosti, vključujoče in trajnostne rasti ter dostojnega dela v konfliktnih in nestabilnih razmerah je ključno in bo zahtevalo skrbno prednostno razvrstitev posredovanj. Prednostna naloga bi morala ostati podpiranje prehranske varnosti, osnovnih potreb in nujnih programov ustvarjanja delovnih mest⁴⁴. Pomoč EU za trgovino bi morala prispevati tudi h krepitvi odpornosti in postavljanju temeljev za trajnostni gospodarski razvoj, hkrati pa spodbujati infrastrukturo ter delovno intenzivne sektorje in posredovanja.

Bolj diferenciran pristop EU k pomoči za trgovino se bo uporabljal tudi za **naprednejše države v razvoju**, ki od leta 2014 niso več upravičene do pomoči EU v okviru dvostranskega sodelovanja⁴⁵. Sodelovanje s takimi državami bo usmerjeno na področja skupnega interesa, vključno s pogajanjem o sporazumih o prosti trgovini in vključevanjem gospodarstev v vzponu

³⁹ Ta sporazum je trenutno predmet pogajanj več držav članic STO.

⁴⁰ Ta načela in smernice vključujejo smernice OECD za večnacionalna podjetja, tristransko deklaracijo Mednarodne organizacije dela o načelih za večnacionalna podjetja in socialno politiko, globalni dogovor ZN, vodilna načela ZN o podjetništvu in človekovih pravicah ter mednarodne standarde o odgovornih naložbah in odgovornem ravnanju podjetij.

⁴¹ Na primer v oblačilni, lesni in ekstraktivni industriji ter drugih, v katerih so tveganja posebno velika.

⁴² Točka 90 akcijske agende iz Adis Abebe ter cilja trajnostnega razvoja 8.a in 17.11.

⁴³ Poročilo UNIDO za delovno skupino G20 za razvoj iz leta 2016 z naslovom „Industrialisation in Africa and Least Developed Countries“ (Industrializacija v Afriki in najmanj razvitih državah).

⁴⁴ Referenčni dokument št. 17 iz decembra 2014 z naslovom „Operating in situations of conflict and fragility – An EU Staff Handbook“ (Delovanje v konfliktnih in nestabilnih razmerah – Priročnik za službe EU), na voljo na naslednjem spletnem naslovu: <https://europa.eu/capacity4dev/public-fragility/document/operating-situations-crisis-and-fragility-eu-staff-handbook>.

⁴⁵ V okviru instrumenta za razvojno sodelovanje so te države še naprej upravičene do razvojnega sodelovanja na regionalni ravni.

na svetovne trge, ter na sodelovanje z državami evropskega sosledstva na podlagi skupno opredeljenih partnerskih prednostnih nalog.

Ukrepi:

- Povečanje deleža pomoči EU in držav članic za trgovino, ki je namenjen najmanj razvitim državam, da bi do leta 2030 postopoma dosegel eno četrtno⁴⁶ skupne pomoči EU za trgovino.
- V nestabilnih in konfliktnih razmerah skrbno določanje zaporedja in prednostno razvrščanje posredovanj, namenjenih stabilizaciji in hitrim rezultatom, z uporabo prizme nestabilnosti in načela „neškodovanja“⁴⁷.
- Razširitev sodelovanja z naprednejšimi državami v razvoju, med drugim v okviru sodelovanja jug–jug in tristranskega sodelovanja, in na področjih skupnega interesa (npr. regionalno povezovanje, regionalne vrednostne verige, olajševanje trgovine in izmenjava dobre prakse).

4.5 Obsežnejše spremljanje in poročanje

Obstoječi načini za analizo in predstavitev učinka posredovanj EU v okviru pomoči za trgovino se bodo izboljšali, poročanje pa bo bolj kvalitativno in se bo močneje osredotočalo na rezultate, pri čemer se bo skrajšal čas med zavezami za pomoč trgovini in poročanjem o ukrepih. Zlasti se bo s povezovanjem kazalnikov uspešnosti pomoči EU za trgovino s kazalniki uspešnosti povezanih instrumentov, kot so načrt za zunanje naložbe ali trgovinski sporazumi, zagotovilo boljše razumevanje njenega splošnega učinka.

Posodablajo se informacijski sistemi in orodja⁴⁸, da bi se omogočili boljše zbiranje, analiza in razširjanje pridobljenih spoznanj v skladu z okvirom EU za rezultate pri mednarodnem sodelovanju in razvoju⁴⁹. S tem se bo tudi zagotovila lažja in učinkovitejša razčlenitev ustreznih nedavnih dejavnosti, povezanih s trgovino, glede na posamezne države, kar lahko podpre dialog politike in nova posredovanja v okviru pomoči za trgovino ter zagotovi informacije za njih.

EU bo še naprej podpirala postopke, katerih namen je priznati čedalje večjo vlogo drugih finančnih tokov poleg uradne razvojne pomoči, da bi se zajel širši prispevek EU k trgovini, naložbam in proizvodnim zmogljivostim partnerskih držav, ki ga je sprožila s svojo uradno razvojno pomočjo.

⁴⁶ Izhodišče: med letoma 2010 in 2015 je povprečje znašalo 18 %. Vir: poročilo o spremljanju pomoči EU za trgovino iz leta 2017.

⁴⁷ Upoštevanje namernih in nenamernih posledic posredovanj v okviru pomoči za trgovino brez ogrožanja zaščite ali poslabšanja obstoječih neenakosti.

⁴⁸ Postopno uvajanje novega operacijskega sistema Komisije se bo predvidoma začelo leta 2018.

⁴⁹ SWD(2015) 80 final.